

- Лука, 2013.
18. Стојановић Станислав, *Глобализација и безбедносне перспективе света*, Војно-издавачки завод, Београд, 2009.
19. Талијан Момчило, Талијан Мирослав, *Опити и безбедносни менаџмент*, Бања Лука, 2011.
20. Fredrik S. Heffermehl, *Мир је могућ*, Београдски круг, Београд, 2001.
- <http://www.blic.rs>
<http://hr.wikipedia.org/wiki/Mir>
http://www.kapela-mira.org/o_kulturi_mira.htm

БЕЗБЕДНОСНЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ

др Хатица Бериша,
Школа националне одбране, Војна академија
email: hatidza.berisa@mod.gov.rs
др Јованка Шарановић,
Институт за стратегијска истраживања
email: jovanka.saranovic@mod.gov.rs
др Раде Славковић,
Школа националне одбране, Војна академија

Сажетак: Бројни теоретичари глобализацију данас сматрају извориштем узрока бројних изазова, ризика и опасности, у комбинацији са најнапреднијим технологијама и информативним повезивањем света међузависности. Као таква, она представља велику неизвесност уопште, а посебно по питањима безбедности, од државе до појединца. Традиционални концепт безбедности, актуелан од времена установљавања међународног система држава Вестфалским миром из 1647. године, као и током хладног рата, показао се преуским и неадекватним да у потпуности одговори савременим изазовима. Теоретичари међународних односа тврде да је систем држава озбиљно уздрман крупним променама у међународним односима и посебно последицама које узрокује глобализација. Стога су неопходне промене у теоријском разматрању питања безбедности и истовремено прилагођавања у пракси. Нови изазови по безбедност траже нове концепте безбедности. Управо та питања утицаја глобализације на безбедност је у фокусу овог рада, од основног питања да ли и на који начин глобализација утиче на безбедност уопште, до тога које су то најзначајније претње које генерише глобализација. Поред тога, у раду је дат осврт на могуће начине одговора на те претње, а све у циљу лакшег препознавања изазова са којима ће се безбедност сусретати у будућности.

Кључни речи: безбедност, глобализација, изазов, претња, технологија, комуникација

Abstract: Many scholars today believe that globalization is the source of numerous challenges, risks and threats, in combination with the most advanced technologies and information linking the world of interdependence. As such, it represents a major uncertainty in general, especially on security issues, from the state to the individual. The traditional concept of security, up-time of the establishment of an international system of states Peace of Westphalia of 1647, as well as during the Cold War, cups are too narrow and inadequate to fully

odgovri modern challenges. The traditional concept of security, up-time of the establishment of an international system of states Peace of Westphalia of 1647, as well as during the Cold War, cups are too narrow and inadequate to fully odgovri modern challenges. International relations theorists claim that the system is seriously shaken country major changes in international relations and especially the consequences caused by globalization. Therefore, the necessary changes of a theoretical consideration of safety issues while adjustments in practice. New challenges to security requires new concepts of security. It is this discussion of the impact of globalization on security is the focus of this paper. From the basic question of whether and how globalization affects the security of all, to the fact that these are the most important prtnje generated by globalization. In addition, the paper gives an overview of the possible ways of responding to these threats, all in order to facilitate the recognition of the challenges that security will meet in the future.

Key words: security, globalization, challenge, threat, technology, communication

УВОД

Глобализацију као друштвени процес, у најопштијем смислу, означава све интензивнија повезаност и међузависност држава, привреда и друштва преко развијених информационих и комуникационих технологија, тржишта и капитала, а под покровитељством и контролом најмоћнијих земаља и наднационалних институција.¹

Од самог настанка глобализације, сагледавајући као предмет истраживања, уочава се низ проблема њеног потпуног разумевања. Питање њеног настанка, шта је она као појам, који се њени узроци, а посебно које су њене последице, предмет је најопштијих полемика међу теоретичарима. Истраживања процеса глобализације откривају да се суочавамо с појавом која има више димензија: економску, друштвену, политичку, културну, верску, војну и да су све оне међусобно повезане на сложен начин. То значи да су једнозначна тумачења и објашњења која имају у виду само једну страну проблема непрекладна.

Последњих тридесетак година, процес глобализације са једне стране, комбинује универзалност и укидање националних граница за проширење општег напретка и вредности, а са друге, врши деградивну трансформацију светског система у виду драматичног пораста неједнакости између богатих и сиромашних земаља, еколошких катастрофа, етничких сукоба, масовне појаве нових држава и прораст или опадање старих, све већег броја грађанских ратова, организованог криминала и тероризма.

¹ Станислав Стојановић, Глобализација и безбедносне перспективе света, Београд, 2009, стр. 9

1. ГЛОБАЛИЗАЦИЈА

Реч глобализација се данас у најопштијем смислу употребљава да објасни процесе који се дешавају у економском, технолошком, политичким и друштвено повезаном свету. Иако новији као појам², данас вероватно нема човека који не може дати своје виђење и поимање глобализације. За једне, она је вид трансформације света у свету будућности, а за друге, нови вид империјализма или хегемоније, али у другом облику.³

На глобализацију се различито гледа у поимању њених историјских корена, односно, да ли је она историјска категорија, еволутивни процес друштвене заједнице или идеолошки пројекат савременог доба.⁴

Ако глобализацију посматрамо као тежњу човечанства да се повеже у „једно“ тј. унифицира и универзализује, онда ширење историјских империја, територијална експанзија религије и велика ратна освајања представљају облик архаичне интерконекције света. Од самог праचовека и настанка прве људске заједнице, друштво је тежило свом проширивању и обједињавању. Од идеје космополитизма у античкој Грчкој преко Пакс Романа (Pax Romana) старог Рима, универзалне идеје великих религија о постојању „једног свевешњег“, ширења великих империја па до појаве колонијализма,⁵ глобализација је пролазила кроз периоде различите интензивности. Неспорно је да се утицај глобализације све више одражава кроз остале сфере друштвеног живота. Зато она и постаје предмет, пре свега, социолошког проучавања који превазилази њену критику само као идеологију. Данашњи облик глобализације, односно, интензиван процес стварања веза и међузависности у свим друштвеним сферама, свакако је последица огромног технолошког развоја и револуције. Рипидан развој информационих технологија довео је до револуције у комуникацији кроз историју. Карактеристични су изуми који су мењали свет, од парне машине до компјутерског чипа. За данашњу, четврту по реду, основна одлука је умреженост, стварање веза-интернета. Како су дешавање револуције све више „смањивале свет“, тако и сад свет никада није био мањи.

За почетак актуелне ере глобализације или турбоглобализације⁶ везује се крај хладног рата, тј. блоковске поделе. Она је означила победу западне парадигме, слободног демократског друштва и економског развоја заснованог на тржишној економији. „Победа“ капитализма над комунизмом и

² Именица „глобализација“ (globalisation) 1961. године је први пут ушла у Вебсферов речник енглеског језика. У академским круговима значајније се користи тек од друге половине 80. година.

³ Александра Мировић, Петар Матић: Изазови и парадокси глобализације, Београд, 2007, стр.

⁴ Велимир Вулетић, Глобализација-мит или стварност, Београд, 2003, стр.6

⁵ За колонизацију се сматра претечом глобализације која је данас актуелна, Станислав Стојановић, Глобализација и безбедносне перспективе света, Београд, 2009, стр.29

⁶ Мирослав Печујлић, Глобализација два лика света, www.bos.rs/materijali/aspekti.pdf, 15.12.2015

стварање униполарног света почело је брисати границе између националних држава и стварати јединствено тржиште без граница. Технолошки развој омогућио је смањење света и компримовање времена. Вртоглави раст и појефтињење интернет услуга широм света, ширење медија и размена информација са једног на други крај света, омогућио је брз промет људи, добара и капитала. Свет је био спреман на нову историју или њен крај.⁷

2. ГЛОБАЛНИ ИЗАЗОВИ

Антони Џералд Хопкинс (Antony Gerald Hopkins), у објашњавању појма глобализација, каже да је то процес који преуређује (трансформише) привредне, политичке, друштвене и културне односе између земља, региона и читавих континената истовремено или ширећи, снажећи и убрзавајући.⁸ Поред стварања веза у најопштијем смислу, глобализација није економски феномен већ ствара утицај на свеукупан друштвени живот.

Може се рећи да глобализација поседује своју привредну, економску, друштвену, политичку и културну димензију. Анализирајући њен утицај, пре свега се мора напоменути да је она двојак процес, борба позитивног и негативног. По мишљењу Печулића, „форма глобализације крајње је противречна, свака од њених димензија, попут старог бога Јонуса, садржи два потпуно различита лица која обележавају све сфере друштва“.⁹ Ретроградни и негативни аспект глобализације је посебно у фокусу са безбедности аспекта, ради препознавања изазова из којих могу настати одређени ризици и претње.

2.1. Економски изазови

Неолиберализам као идеологија која у основи, поред осталог, има и слободно тржиште, генерише глобализацију као моћан инструмент све већег богатства света. Основу тога чини ефикасност оплодне капацитета коју је омогућио неолиберални концепт. „Масовна дерегулација, приватизација и либерализација капитала, његово преношење из интерних руку бирократске државе у предузимљивије руке приватног предузетништва, први је извор нове ефикасности“.¹⁰ Супериорност неолибералног модела економије се показао у пракси. Пропаст централно-планске економије у комунистичким земљама, нпр. Кине и Русије и њихов прелазак на тржишне принципе привређивања, створили су економију, једну од динамичнијих

7 Велимир Вулетић, Глобализација-мит или стварност, Београд, 2003, стр. 23
8 A.G. Hoplens, The Histor lization of History, A.G. Hoplens (ed) Globalization in World History (Primlico, Sydne), 2002, str.16
9 Мирослав Печулић, Глобализација два лика света, www.bos.rs/materijali/aspekti.pdf, 15.12.2015
10 Мирослав Печулић, Глобализација два лика света, www.bos.rs/materijali/aspekti.pdf, 15.12.2015

привредних развоја на свету. У прилогу томе, Филип Легрен наводи да је вртоглави успех Кине последица отварања њеног тржишта и ослобађања привреде за прилив страних инвестиција.¹¹ Свет данас, у позитивном смислу, постаје све више економски повезан.

„Свет постаје богатији него што су наши преци и у најнеобузда нијем узлету маште могли замислити. Генерација младих на Западу данас троши шест пута више од својих родитеља, глобални приход за само 165 година (1870-1985) увећао се за 40%. Профит транснационалних корпорација порастао је за 700%.“¹² Менделбаум, такође, истиче пораст и увећање светске производње и бруто домаћег производа. Али, није богатство и повећање производње само по себи циљ. Смањење сиромаштва и ширење богатства су једини правилан императив који тржишна економија ствара кроз увећање капитала. Као што износи Филип Легрен, кинеска економска експлозија је омогућила да кроз неколико година просечан Кинез, сваки пети житељ планете, буде шест пута богатији, а број истих који је живео од једног долара дневно, смањено се за 150 милиона. То је највеће смањење сиромаштва у свету за кратко време.¹³

Док глобализација отвара нове могућности за економски напредак, економске ефикасности и дерегулације, као и перспективе економског развоја, са једне стране, са друге стране производи дубока социјална раслојавања. Насупрот социјалног капитализма, неолиберализам доноси све већу разлику и све веће удаљавање друштвених слојева. Такво стање проузрокује све више „дисфункционалних и дезинтеграционих последица“,¹⁴ условљавајући све већу социјалну неједнакост и драматично повећање нестабилности у свету. Глобализација је у процесу који убрзава неразвијеност и заосталост. То има огромне последице, посебно у привредама такозване периферије које су принуђене да, зарад остваривања некаквог напретка, нуде своју јефтину радну снагу и јефтине сировине. Захваљујући таквим „погодностима“, богате земље остварају још већи напредак, а разлика у односу на сиромашне се само повећава. На једној страни, имамо економску супериорност, а на другој, економску инфериорност.¹⁵ Огромно друштвено богатство лежи у рукама многобројних. Дубоки јаз створен на тај начин између технолошки напредних и заосталих, образованих и необразованих, здравствено збринутих и незбринутих, ствара погодно тло за огромну ерупцију социјалног незадовољства.

Неједнакост коју проузрокује глобализација као резултат има ства-

11 <http://www.seribd.com/doc52540555/doba> globalizacije-Pecujlic-Nakarada, 14.12.2015
12 Мирослав Печулић, Глобализација два лика света, www.bos.rs/materijali/aspekti.pdf, 15.12.2015
13 <http://www.seribd.com/doc52540555/doba> globalizacije-Pecujlic-Nakarada, 14.12.2015
14 Станислав Стојановић, Глобализација и безбедносне перспективе света, Београд, 2009, стр. 104
15 <http://www.seribd.com/doc52540555/doba> globalizacije-Pecujlic-Nakarada, 14.12.2015

рање темпиране социјалне бомбе која сваког тренутка може експлодира-ти. Економски проблеми су увек били покретач и узрочник огромних социјалних бунтова, који прерастају у локалне сукобе, а даље се, по правилу, претварају у етничке и верске. У неразвијеним срединама, погођеним сиромаштвом, недостатком основних средстава за живот, лошим здравственим капацитетима, неретко су лоше и државне институције. Такве средине су погодне тло за пропагирање радикалних и ретроградних идеја, а резултат тога је верска, национална, културна дискриминација која неминовно води у сукобе и насиље. Зато се неретко говори да је највећи изазов данашњег човечанства управо искорењивање, односно, смањење сиромаштва. Оно је, свакако, посебан изазов за безбедност најшире заједнице, јер се јавља као главни покретач нестабилности.

2.2. Културолошки изазов

Информатичко медијска револуција и данашња технологија омогућава лакшу, бржу и јефтинију комуникацију. Темпо раста интернет конекција развија се геометријском прогресијом, од 14 милиона корисника интернета у свету 1993. године, што је чинило 0,3% светске популације, до скоро 3 милијарде корисника данас, што чини 40% светске популације. Раст на пољу медија такође је рапидан. „Са преко 3000 комерцијалних сателита и милијардама телевизора, свет се претвара у јединствен планетарни простор.“¹⁶ Информациона технологија омогућила је убрзавање промета роба и услуга. Данас није неопходно отпутовати у Америку, Кину или Русију ради набавке потребне робе, услуге или знања. Све се то може урадити из удобне кућне фотеље притиском на један тастер.

Информације и културни производи, вести, документарне и уметничке серије, музички хитови и филмови који својим културним зрачењем преобликују локални културни простор, могу несметано да се размењују са једног на други крај свет. Локалне средине бивају „бомбардоване“ светским збивањем, што резултира стварање духовног живота богатог глобалним информацијама. Код људи се ствара свест о величини утицаја глобалних дешавања на локалне средине и обрнуто. Ствара се глобална култура и идентитет – космополитска култура, што код људи ствара осећање припадности сопственој нацији, али и региону и свету.

Са друге стране, културна сфера отвара многе глобалне изазове и ризике. Културни конфликти, односно, Хантингтонови сукоби цивилизација, у облику етничких, националних и верских сукоба, централно су обележје постхладноратовске ере. Основни покретач сукоба је проблем идентитета,

16 <http://www.internetlivestats.com/internet-users/5.12.2014>

отпор одрицања сопствене културе, која уз борбу за језик и веру, културну или територијалну аутономију, за крајњи резултат доводи до борбе за право на самоопредељење и сопствену државу. Национализам као идеологија се користи као врло моћан инструмент националистичких елита. У суштини, све је подређено интересима националистичких вођа и група. Од културног национализма, лако се долази до политичког национализма који има циљ стварање националне државе, а као средство обично подразумева насиље, етничке и верске сукобе.

Од локалних, културних сукоба, увек се долази до међународне конотације, односно, интернационализације. Велики пример сукоба у свету постоји где се у помоћ „браћа повери“ или језику притиче у помоћ. Сукоби постхладноратовске ере су управо имали ове одлуке. Уоквирени блоковским идеологијама и под притиском блоковске униформности, цивилизацијске разлике су били потиснуте. Са нестанком блокова, на површини су избиле све разлике до тада спутаване и потискиване. Тако да „смена сукоба великих идеологија (капитализам-социјализам) сударом цивилизација, међутим, више је неочекивана него што је необјашњива.“¹⁷ Хантингтон у свом делу „Сукоб цивилизације“ управо објашњава да нас то у будућности све више очекује, што ће представљати посебан глобалан изазов.

Глобализацијом сиромаштва и глобализацијом поништавања културних и националних идентитета поспешују се будући сукоби цивилизација. Сиромаштво ствара армију незадовољних, посебно младих који бивају лако индоктринирани те уточниште траже у вери. Посебно је то изражено код Муслимана. „Верске заједнице одговор су на широке потребе које тржиште остављају незадовољним. Религија није опијум већ витамин за ослабели духовни организам. Муслимани се масовно окрећу исламу као извору наде идентитета и интернационалне солидарности исламских држава, једној врсти верске социјалне државе у оквиру секуларне државе.“¹⁸

У таквом сукобу где су на једној страни мреже технологије, финансијског капитала и информација, а на другој све остале које глобализацију доживљавају као тиранију, долази до борбе између „културног империјализма“ и „виолентног цихада“.¹⁹ То условљава сукоб културе против културе, народ против народа, племе против племена.

2.3. Друштено-политички изазови

Обележје друге половине двадесетог и почетка двадест првог века је

17 <http://www.seribd.com/doc52540555/doba-globalizacije-Pecujlic-Nakarada>, 14.12.2015

18 Самјуел Хантингтон у Мирослав Печујлић, Глобализација два лика света, www.bos.rs/materijali/aspekti.pdf, 15.12.2015

19 Исто

рушење недемократског ширењем демократије. Глобализација се појављује као инструмент који је постојећи процес још више убрзао. Ширењем свести о снази демократских промена, ауторитарни режими су осуђени на пропаст. „Од збацивања диктаторског режима у Португалији“²⁰ до Арапског пролећа, метеорски узлет демократија, може се објаснити показном успешношћу, те је постала привлачна идеја која се добровољно усваја.²¹ Узроци томе, између осталих су да је демократија политички систем најразвијених земаља које су око себе имале ауру богатства и моћи, да су тоталитарни и недемократски системи отишли са политичке сцене те да су тековине демократије, људских права и слободе добиле пуну афирмацију.²²

Промоција демократских вредности коју чини владавина права ради изградње и очувања људских слобода као што су право на живот, својину и бирачко право, могуће је остварити само у мирољубивом окружењу. Поред неспорног позитивног ширења демократије, све је више индикатора да је на сцени стварање „ауторитарне транснационалне државе“²³ као наднационалне форме управљања. Кроз међународне организације као што су ММФ, Светска банка, НАТО, најразвијеније земље света пројектују свој утицај и моћ на остатак света. „Глобална елита моћи претвара се у фактичког „суверена“, субјекта одлучивања изнад кога нема „више инстанце“, нити демократске контроле.“²⁴ На тај начин, остале државе света се претварају у локалне самоуправе које извршавају налоге централне власти.

Мир и демократија представљају нераскидиву везу, тј међусобно за-тварају круг. Мир је основа за развој демократије и слободног тржишта, а њихов развој производи мир. Неолиберални концепт заступа становиште све веће међузависности друштва и отклањање узрока сукоба. Инструменти за то су слободна трговина и демократија.²⁵ Стварањем благостања и умањивањем сиромаштва као једног од главних покретача и узрока сукоба, слоган: „Светски мир је тековина таквог схватања међународних односа“. У прилогу томе, Махаил Дојл²⁶ каже да демократске државе изграђују сепаратни резултати стабилности које они имају на унутрашњем плану те су посвећене успостави мира на спољном плану.

Ради успоставе наднационалног света, чему теже глобалисти, суверенитет националних држава су главна препрека универзалној владавини мира и правде. Зато је на снази процес десуверенизације националних држава, а

20 Мајкл Мендалбаум, Идеје које су освојили свет, Београд, 2004, стр. 198

21 Исто

22 Исто

23 http://www.seribd.com/doc52540555/doba_globalizacije-Pecujlic-Nakarada, 14.12.2015

24 Исто

25 Станислав Стојановић, Глобализација и безбедносне перспективе света, Београд, 2009, стр. 46

26 Исто, стр.47

результат тога је потпуни или делимични губитак суверенитета. Слободно тржиште, као глобална вредност неолибералног концепта међународних односа, све више потискује националну државу и њен суверенитет тумачи као реликте прошлости и остатке превазиђених правних и политичких установа које у новом, глобалном поретку, треба да уступи место светској влади, која ће стајати на челу и будуће „супердржаве“²⁷

Као последице губљења суверенитета држава, јављају се проблеми у немогућности заштите грађана како од спољних тако и од унутрашњих извора угрожавања. Због смањења моћи управљања, стварају се услови ширења социопатолошких појава које умногоме нарушавају социјалну сигурност, безбедност и заштиту грађана. Некадашњи модел државе благостања, која је у основи имала привредну расподелу друштвеног богатства, увелико је нарушио неолиберални концепт. „Напуштање државног социјалног деловања, односно, слабљење моћи социјалне државе, узроковало је појаву сиромаштва, неједнакости, корупције и криминала, све мању безбедност.“²⁸ Та немоћ националних држава све више се манифестују и у немогућности одговора на ризике појаве нарушавања животне средине и еколошких проблема, борбе против организованог криминала, тероризма и сузбијању етничких и верских нетрпељивости.

Неретко се данас аргументује да весфалски модел устројства међународног поретка није више актуелан и да националне државе губе свој значај. То се свакако уклапа у неолиберални концепт савременог света. Светски поредак је претрпео огромну примену јер је од биполарног постао униполаран. Иако егзистира позитиван пример подељеног, односно, пренесеног суверенитета у облику Европске уније, проблем настаје кад „транснационална парадржава“, испољи своје атрибуте у виду монопола примене физичке силе над одређеном територијом.

Глобализација међународних односа и све јаче узајамне везе између друштва и народа, наметнуле су потребу за новим концептом безбедносног организовања. Окосницу новог редефинисаног концепта глобалне безбедности чини све већа интернационализација безбедности, њена детериторијализација и непрекидно настојање да се глобализује војна моћ и успостави ефикасан колективни систем безбедности. НАТО експанзија и све израженија настојања ЕУ да свој идентитет заокружи сопственим војнобезбедносним структурама, значајно је обележје процеса експанзије војне силе.²⁹ Неспорна је улога НАТО-а и посебно европске безбедносне политике на успостављању стабилног безбедносног окружења на тлу Европе,

27 Исто, сст.148

28 Станислав Стојановић, Глобализација и безбедносне перспективе света, Београд, 2009, стр. 156

29 Исто, стр.182

али све израженија хегемонистичка и насилна политика ширења НАТО-а проузрокује нестабилности светских размера. Управо и актуелне кризе у свету, а поготово криза у Украјини, као један од узрока, има жељу НАТО-а за проширењем што ближе границама Руске Федерације.

Такво стање проузрокује нестабилност и пораст неповерења међу државама, што неминовно води обнављању трке у наоружању, како највећих, тако и осталих. Због повећаних тензија и повећаних количина наоружања, стварају се нови међудржавни и унутардржавни сукоби, а међународни тероризам добија нови замајац. Нестабилности, посебно угрожавање мале земље, због немогућности издвајања потребних средстава за војне буџете, бивају инфериорне у односу на остале. Уз парадигму неолибералног концепта о смањеном суверенитету националних држава и „права“ монопола силе „наднационалне државе“, неретко се НАТО налази у улози медијатора решавања тих сукоба у облику војног интервенционизма. Тада у „сукобу“ легитимитета и легалности такве акције долази и до извођења „хуманитарних интервенција“, које најмање имају у себи хуманитарног, већ обично и често имају наметање решења које иде у прилогу интереса најјачих.

ЗАКЉУЧАК

Уважавајући наведено, видимо да је сагледавање глобализације сложен и комплексан проблем. Глобализација има историјски ток, али прави смисао добија падом Берлинског зида, односно, престанком хладног рата што је означило победу либералног у инфоглобализацији. Многи теоретичари, објашњавајући узроке и последице глобализације, наводе да је за њено објективно сагледавање потребно уважити њену привредну или економску, политичку или друштвену и културну димензију.

Глобализација ношена замахом технолошке револуције, пре свега, у информатичкој и комуникацијској сфери, била је генератор промена које су се десиле двадесетог и у првим годинама двадесет првог века. „Компримовањем времена и простора“, стварањем повезанијег и међузависнијег света „рушењем“ баријера и граница међу државама, „проток роба услуга и идеја“ постало је неограничено. Тежња најшире друштвене заједнице за благостањем, економским просперитетом, уживање људских слобода и успостављање мира добило је шансу на крају двадесетог века. Глобализација је омогућила замах позитивних промена које су се десиле у свету на економском друштвено политичком и културном плану.

Глобализација је противречан процес, има лице „старог бога Јануса“.³⁰ Док на једној страни представља моћан инструмент стварања

30 Мирослав Печујлић, Глобализација два лика света, www.bos.rs/materijali/aspekti.pdf, 15.12.2015

међузависности и повезивања, са друге стране фрагментише и разједињава свет. Глобализација га повезује, али га и хијерархизује и баца у дубоке поделе узроковане неједнакошћу и сиромаштвом. Огромно светско богатство лежи у рукама малог броја људи насупротив армији незадовољних и сиромашних. Због неравномерне расподеле вредности, јављају се огромни демографски и социјални проблеми. Култура која је одувек зближавала и спајала друштвене заједнице бива увек све веће конфронтације и фрагментације.

Огроман замајац демографских промена крајем двадесетог века били су велики подстицај за веровање да ће свет постати окренут миру и напретку. Насупрот томе, све је више веровања да најјаче земље света путем наднационалних институција успостављају ауторитарни хегемонистички светски систем. Као резултате има слабљење моћи националних држава, угрожавања безбедности малих држава и глобализације војне моћи, што, поред осталих појава у виду појаве нарушавања животне средине и еколошких проблема, борбе против организованог криминала, тероризма, етничких и верских нетрпљивости, представљају глобалне изазове за безбедност.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бериша Хатица, *Глобално друштво и национална безбедност*, Међународни научни скуп Одређење, организација и дјелатност субјеката националних система безбедности, Зборник радова ФБЗ, Универзитет Синергија, Бања Лука, 2014.
2. Бериша Хатица, *Утицај глобализације на природу рата*, Међународни научни скуп, Бања Лука- 2015, 11.12.2015, Зборник радова Мирослав Печујлић, *Глобализација два лика света*, www.bos.rs/materijali/aspekti.pdf, Victor, D. Cha, *Globalization and the Study of international*, str.11, izvor: <http://links.jstor.org/sici>, 12.12.2015.
3. Mikola Kapitonenko.: *Globalizatron, nation-state, and global securtarrangemenst*, Izvor: <http://www.europolis.politicalanalysis.ro>,
4. Станислав Стојановић, *Глобализација и безбедносне перспективе света*, Београд, 2009,
4. Велимир Вулетић, *Глобализација-мит или стварност*, Београд, 2003,